

חוברת תרגול – משחקי מילים בתמונות: ניבים, רבוי משמעות ושמות יישובים

מהדורה למורה | עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להרחיב אוצר מילים ולזהות ביטויים וניבים בעברית לפי הקשר
- להבין את התופעה של מילים בעלות משמעות כפולה ולהשתמש בה נכון
- לתרגל זיהוי שמות מקומות ומושגים מתחומי חיים שונים דרך ייצוג חזותי
- לפתח חשיבה יצירתית בהמרת רעיון מילולי לייצוג חזותי ולהפך

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – פרק 1 • ניבים וביטויים: פשוטו מול מליצתו – זיהוי המשמעות האמיתית

- 1. א – להתחיל שיחה ולהפיג מתח
- 2. א – לקבל אישור להתחיל במשהו
- 3. א – לחלום בהקיץ ולא להתרכז
- 4. א – לדבר בכנות ובאמת

חלק ב' – פרק 1 • ניבים וביטויים: פשוטו מול מליצתו – התאמת ניב למשמעות

- 1 – ה (לוותר על עמדה קיצונית ולהתפשר)
- 2 – א (לא להחליט ולהישאר בין שתי אפשרויות)
- 3 – ב (להצביע בדיוק על מקור הבעיה)
- 4 – ג (להתרברב או להקים רעש סביב דבר קטן)
- 5 – ד (להתעלם בכוונה ממשהו)

חלק ג' – פרק 1 • ניבים וביטויים: פשוטו מול מליצתו – שימוש נכון בניבים

- 1. לשבור את הקרח
- 2. אור ירוק

חלק ד' – פרק 1 • ניבים וביטויים: פשוטו מול מליצתו – כתיבה והסבר

- 1. משפט שמתאר מאמץ מחשבתי למצוא פתרון, למשל בשיעורי בית או בחידה קשה.
- 2. התשובה צריכה להסביר שהציור מציג את המשמעות המילולית, בעוד שהביטוי מתכוון למשמעות מושאלת ושונה לגמרי.

חלק ה' – פרק 2 • מילים כפולות משמעות – זיהוי משמעויות

- 1. א – יש לה שני פירושים שונים
- 2. א – מעיין מים בטבע
- 3. א – חג מתוך שלושת הרגלים
- 4. א – בול דואר, או במשמעות 'בדיוק'
- 5. א – קלף משחק, או לקלף פרי

חלק ו' – פרק 2 • מילים כפולות משמעות – התאמת מילה למשמעות השנייה

- 1 – ב (מעיין מים בטבע)
- 2 – ה (חג מתוך שלושת הרגלים)
- 3 – ד (בדיוק, בלי טעות (פגע בול))
- 4 – א (לחכות רגע (תכתר!))
- 5 – ג (לצנוח בפתאומיות על טרף)

חלק ז' – פרק 2 • מילים כפולות משמעות – כתיבה והבנת הקשר

- 1. שני משפטים נפרדים, בכל אחד שימוש נכון במשמעות המתאימה של 'עין'
- 2. משפט שבו 'רגל' משמשת במובן של חג (כמו חג הפסח כחג רגל)
- 3. הסבר שמזכיר שהמילים הסובבות או נושא המשפט מכוונות לפירוש הנכון
- 4. כל מילה אמיתית בעברית עם שתי משמעויות שונות, עם הסבר קצר לכל אחת

חלק ח' – פרק 3 • שמות יישובים מצוירים – זיהוי בסיסי

1. נכון – כך מוסבר על דף היישובים - שם היישוב מוסתר ויש לבחור את התשובה הנכונה
2. נכון – בדף מצוין שיש כ-54-61 יישובים בנושא זה
3. נכון – האתר מצייר ניבים ושמות יישובים כפשוטם לפי הנושא
4. לא נכון – להפך - זהו אחד הנושאים הגדולים, עם כ-60 תמונות

חלק ט' – פרק 3 • שמות יישובים מצוירים – זיהוי לפי מרכיבי השם

1 – ב (פתח + תקווה)
2 – ה (באר + שבע)
3 – ו (כפר + סבא)
4 – ג (בת + ים)
5 – ד (ראש + עין)
6 – א (קריה + שמונה)

חלק י' – פרק 3 • שמות יישובים מצוירים – השלמות

1. זכרון יעקב
2. ראש פינה
3. נס ציונה

חלק י"א – פרק 3 • שמות יישובים מצוירים – הבנה ויישום

1. א – ציור של בית ושמש בשמיים
2. ב – לזהות את הפריטים בציור ולחבר אותם למילים
3. א – בת ים

חלק י"ב – פרק 4 • חידות רבוס – מה זו חידת רבוס

1. נכון – כך בנויה כל חידה באתר – תמונה, רמז, ואז אפשר לנסות לפתור
2. לא נכון – הפתרון מוסתר ומתגלה רק אחרי שמנסים, כדי לעודד חשיבה עצמאית
3. נכון – אלה הנושאים שמופיעים בחידות הרבוס המקוריות באתר
4. נכון – שמות יישובים רבים מורכבים ממילים מוכרות שצריך לזהות בציור

חלק י"ג – פרק 4 • חידות רבוס – פענוח לפי רמז

1. ב – באר שבע
2. ג – כפר סבא
3. ב – תלולית ועונת האביב
4. א – ראש השנה

חלק י"ד – פרק 4 • חידות רבוס – יצירת חידה

1. חמה
2. באר שבע

חלק ט"ו – פרק 4 • חידות רבוס – חידה משלי

1. תשובה טובה תכלול חלוקה נכונה לשתי מילים, רעיון ציור מתאים לכל מילה, ורמז קצר שעוזר לפענח את הפתרון

חלק ט"ז – פרק 5 • מילים בתחומי חיים (אוכל, מקצועות, גוף, בית ספר, טבע) – מילים במשמעות כפולה

1. א – מקצב, ריתמוס במוזיקה
2. א – פסגה חדה של הר
3. א – מעיין מים בטבע
4. א – חג עלייה (כמו פסח, שבועות וסוכות)

חלק י"ז – פרק 5 • מילים בתחומי חיים (אוכל, מקצועות, גוף, בית ספר, טבע) – ניבים עם איברי גוף

1 – ד (אדם טוב ונדיב)
2 – א (מישהו שמקשיב ברצון ובתשומת לב)
3 – ב (לעזור במשהו)
4 – ג (לחשוב קשה כדי למצוא פתרון)

חלק י"ח – פרק 5 • מילים בתחומי חיים (אוכל, מקצועות, גוף, בית ספר, טבע) – השלמת ניבים

1. שברה
2. קשבת

חלק י"ט – פרק 5 • מילים בתחומי חיים (אוכל, מקצועות, גוף, בית ספר, טבע) – כתיבה ויישום

1. שני משפטים תקינים שבהם אותה מילה מופיעה בשתי משמעויות שונות וברורות
2. משפט שבו הניב משמש במשמעות של שמירה או מעקב, למשל: המורה שמה עין על התלמידים בטיול
3. ציון שם המקצוע ומשמעותו המקורית, לצד המשמעות הנוספת של אותה מילה בעברית

חלק כ' – פרק 6 • יצירה עצמית: תכנון ציור לביטוי – הבנת הרעיון

1. נכון – המשחק מבוסס על ציור הביטוי כפשוטו, כדי לנחש מהי המשמעות האמיתית
2. נכון – כך בדיוק בנוי התרגיל נחשו את הביטוי
3. נכון – זהו ציור של המשמעות המילולית של הביטוי
4. לא נכון – כדי שהניחוש יצליח צריך לבחור ביטוי מוכר ונפוץ
5. לא נכון – המשחק מבוסס דווקא על ציור המשמעות הפשוטה, המילולית

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד/ה מזהה נכון שתי שכבות משמעות ומנסח את ההבדל ביניהן בבירור
- שני המשפטים מדגימים שימוש נכון בשתי המשמעויות השונות של אותה מילה
- תשובה המראה חשיבה על תהליך הפתרון, לא רק תוצאה סופית

טיפים להפעלה:

- ניתן לחלק את החוברת לשתי-שלוש שיעורים: שיעור אחד לניבים ומילים דו-משמעיות, שיעור שני ליישובים ורבוסים, שיעור שלישי לתחומי חיים ויצירה עצמית
- לתלמידים מתקשים אפשר לתת רמז נוסף או לעבוד בזוגות על חידות הרבוס
- לתלמידים מתקדמים כדאי להציע ליצור בעצמם ניב או ביטוי חדש ולתכנן עבורו איור, כבפרק האחרון
- אפשר להשתמש בתרגילי הזיהוי כתחרות קצרה בין קבוצות בכיתה, בדומה לרעיון מרוץ הקבוצות באתר

חוברת תרגול – משחקי מילים בתמונות: ניבים, רבוי משמעות ושמות יישובים

🖼️ משחקי מילים בתמונות

חט״ב · עולים חדשים

תוכן החוברת

1. פרק 1 – ניבים וביטויים: פשוטו מול מליצתו
2. פרק 2 – מילים כפולות משמעות
3. פרק 3 – שמות יישובים מצוירים
4. פרק 4 – חידות רבוס
5. פרק 5 – מילים בתחומי חיים (אוכל, מקצועות, גוף, בית ספר, טבע)
6. פרק 6 – יצירה עצמית: תכנון ציור לביטוי

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – משחקי מילים בתמונות: ניבים, רבוי משמעות ושמות יישובים

חוברת התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת הזו נתרגל לזהות ביטויים ומילים לפי ציורים. כתבו תשובות קצרות וברורות. עבדו פרק אחרי פרק, ואפשר לחזור על תרגילים קשים בסוף.

מילון קטן:

ניב	צירוף מילים קבוע שיש לו משמעות שונה מהמשמעות המילולית שלו
ביטוי	צירוף מילים מוכר שמשמש להבעת רעיון מסוים
פשוטו כמשמעו	הבנת המילים לפי המשמעות הישירה שלהן, בלי מליצה
משמעות מליצית	המשמעות האמיתית והמקובלת של ניב או ביטוי, לא המילולית
מילה דו-משמעית	מילה שיש לה שתי משמעויות שונות או יותר, תלוי בהקשר
הקשר	המשפט או המצב הסובב מילה, שעוזר להבין את משמעותה הנכונה
רבוס	חידה שבה משתמשים בציורים או סמלים כדי לייצג מילה או ביטוי
יישוב	מקום מגורים כמו עיר, מושב או קיבוץ
איור	ציור שמבטא רעיון, מילה או סיפור

1 חלק א' – פרק 1 • ניבים וביטויים: פשוטו מול מליצתו – זיהוי המשמעות האמיתית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. "לשבור את הקרח" - מה זה אומר באמת?

א) להתחיל שיחה ולהפיג מתח ב) לשבור חפץ עשוי קרח ג) לצאת לטיול בקור

ד) לקנות קרח למקרר

2. מה הפירוש של "אור ירוק"?

א) לקבל אישור להתחיל במשהו ב) לצבוע קיר בצבע ירוק ג) להסתכל ברמזור

ד) לקנות מנורה ירוקה

3. מה זה אומר כשמישהו "עם הראש בעננים"?

א) לחלום בהקיץ ולא להתרכז ב) לטוס במטוס גבוה ג) לגור בהר גבוה

ד) לצייר עננים בשיעור אמנות

4. מה המשמעות של "יד על הלב"?

א) לדבר בכנות ובאמת ב) לבדוק את הדופק ג) לשים יד על בגד ד) לחבק מישהו בחום

2 חלק ב' – פרק 1 • ניבים וביטויים: פשוטו מול מליצתו – התאמת ניב למשמעות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. לרדת מהעץ	___	**א.** לא להחליט ולהישאר בין שתי אפשרויות

2. לשבת על הגדר	___	**ב.** להצביע בדיוק על מקור הבעיה
3. לשים אצבע על הפצע	___	**ג.** להתרברב או להקים רעש סביב דבר קטן
4. לעשות רוח	___	**ד.** להתעלם בכוונה ממשהו
5. לעצום עין	___	**ה.** לוותר על עמדה קיצונית ולהתפשר

3 חלק ג' – פרק 1 • ניבים וביטויים: פשוטו מול מליצתו – שימוש נכון בניבים

השלימו את המילה החסרה.

1. לפני הפגישה החשוב היה _____ כדי שכולם ירגישו בנוח.

2. המנהל נתן לנו _____ להתחיל בפרויקט החדש.

4 חלק ד' – פרק 1 • ניבים וביטויים: פשוטו מול מליצתו – כתיבה והסבר

ענו בקצרה.

1. כתבו משפט אחד שבו הניב "לשבור את הראש" מופיע במשמעותו הנכונה (לחשוב קשה על פתרון).

2. הסבירו בשתי שורות למה כשמציירים ניב "כפשוטו" (למשל אדם ממש שובר קרח) זה מצחיק אבל לא מה שהביטוי מתכוון.

5 חלק ה' – פרק 2 • מילים כפולות משמעות – זיהוי משמעויות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זה אומר שלמילה יש 'כפולת משמעות'?

א) יש לה שני פירושים שונים ב) היא נכתבת פעמיים באתר ג) היא מילה ארוכה במיוחד
ד) היא מילה שאולה משפה זרה

2. מה עוד פירוש המילה 'עין' חוץ מאיבר בגוף?

א) מעיין מים בטבע ב) סוג של עץ פרי ג) כלי נגינה ד) שם של עיר גדולה

3. מה עוד פירוש המילה 'רגל' חוץ מאיבר בגוף?

א) חג מתוך שלושת הרגלים ב) סוג של בגד ג) כלי מטבח ד) צבע מסוים

4. מה שתי המשמעויות של המילה 'בול'?

א) בול דואר, או במשמעות 'בדיוק' ב) בול = עץ בלבד ג) בול = שם משפחה ד) בול = סוג מאכל

5. מה שתי המשמעויות של המילה 'קלף'?

א) קלף משחק, או לקלף פרי ב) קלף = כלי נגינה ג) קלף = שם של עיר ד) קלף = סוג בד

6 חלק ו׳ – פרק 2 • מילים כפולות משמעות – התאמת מילה למשמעות השנייה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. עין	____	**א.** לחכות רגע (תכתר!)
2. רגל	____	**ב.** מעיין מים בטבע
3. בול	____	**ג.** לצנוח בפתאומיות על טרף
4. כתר	____	**ד.** בדיוק, בלי טעות (פגע בול)
5. עט	____	**ה.** חג מתוך שלושת הרגלים

7 חלק ז׳ – פרק 2 • מילים כפולות משמעות – כתיבה והבנת הקשר

ענו בקצרה.

1. כתבו משפט אחד שבו המילה 'עין' פירושה איבר בגוף, ומשפט שני שבו פירושה מעיין מים.

2. כתבו משפט שבו המילה 'רגל' מתארת חג, ולא איבר בגוף.

3. הסבירו במילים שלכם: איך ההקשר במשפט עוזר לדעת איזו משמעות של מילה כפולת משמעות מתאימה?

4. בחרו מילה כפולת משמעות נוספת שלא הוזכרה כאן, וכתבו את שתי המשמעויות שלה.

8 חלק ח׳ – פרק 3 • שמות יישובים מצוירים – זיהוי בסיסי

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	במשחק 'יישובים בתמונות' שם היישוב מוסתר והתלמידים בוחרים אותו מתוך רשימת אפשרויות	☐	☐
2	בנושא יישובים ומקומות יש בשכבת חטיבת הביניים כ-60 יישובים	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
3	כל האיורים ביישובים מציירים את שם המקום כפשוטו, לפי המילים שמרכיבות אותו	☐	☐
4	הנושא של שמות יישובים הוא הנושא הקטן ביותר באתר	☐	☐

9 חלק ט' – פרק 3 • שמות יישובים מצוירים – זיהוי לפי מרכיבי השם

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. פתח תקווה	___	**א.** קריה + שמונה
2. באר שבע	___	**ב.** פתח + תקווה
3. כפר סבא	___	**ג.** בת + ים
4. בת ים	___	**ד.** ראש + עין
5. ראש העין	___	**ה.** באר + שבע
6. קריית שמונה	___	**ו.** כפר + סבא

10 חלק י' – פרק 3 • שמות יישובים מצוירים – השלמות

השלימו את המילה החסרה.

1. ציור של זיכרון (למשל תמונה ישנה) ושם יעקב מרמז על היישוב _____

2. ציור של אבן פינה בבניין מרמז על היישוב _____

3. ציור של דגל או נס לצד הכיתוב ציון מרמז על היישוב _____

11 חלק י"א – פרק 3 • שמות יישובים מצוירים – הבנה ויישום

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה מתאים לצייר בשביל 'בית שמש'?

א) ציור של בית ושמש בשמיים ב) ציור של ים וחוף ג) ציור של הר גבוה ד) ציור של עץ פרי

2. איך פותרים חידת ציור של שם יישוב?

א) לנחש שם אקראי בלי לבדוק ב) לזהות את הפריטים בציור ולחבר אותם למילים

ג) לקרוא רק את שם היוצר בתמונה ד) לדלג ישר לתשובה בלי לחשוב

3. ילדה + ים = איזה יישוב?

א) בת ים ב) ראשון לציון ג) הרצליה ד) אשדוד

12 חלק י"ב – פרק 4 • חידות רבוס – מה זו חידת רבוס

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בחידת רבוס מופיעה תמונה ולצידה רמז שעוזר לפענח את הפתרון	☐	☐
2	הפתרון המלא של החידה מופיע תמיד ליד הרמז, עוד לפני הניסיון לפתור	☐	☐
3	חידות הרבוס באתר עוסקות בין היתר בבחירות, מקומות, צמחים וחגים	☐	☐
4	כדי לפתור חידת רבוס על שם יישוב צריך להכיר מילים ושמות מהחיים היומיום	☐	☐

13 חלק י"ג – פרק 4 • חידות רבוס – פענוח לפי רמז

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזה יישוב מתאים לציור של באר ואז המספר שבע?

א) תל אביב ב) באר שבע ג) כפר סבא ד) רעננה

2. איזה יישוב מתאים לציור של כפר ואז סבא?

א) נתניה ב) חיפה ג) כפר סבא ד) הרצליה

3. השם 'תל אביב' בחידת רבוס מתחלק באיור לשתי מילים נפרדות – אילו?

א) הר וים ב) תלולית ועונת האביב ג) בית וגינה ד) כביש ורחוב

4. חג שבו השם מתחלק באיור לציור של ראש ואחריו לוח שנה – מהו החג?

א) ראש השנה ב) סוכות ג) פסח ד) שבועות

14 חלק י"ד – פרק 4 • חידות רבוס – יצירת חידה

השלימו את המילה החסרה.

1. בחידת רבוס על פרח החמנייה אפשר לצייר שמש כרמז להברה שהיא המילה _____

2. בחידת רבוס שבה מצוירת באר ואחריה הספרה שבע, הפתרון הוא היישוב _____

15 חלק ט"ו – פרק 4 • חידות רבוס – חידה משלי

ענו בקצרה.

1. בחרו שם יישוב, חג או צמח המורכב משתי מילים, ותארו בשתי עד שלוש שורות איך הייתם מציירים אותו כחידת רבוס, כולל הרמז שהייתם נותנים

16 חלק ט"ז – פרק 5 • מילים בתחומי חיים (אוכל, מקצועות, גוף, בית ספר, טבע) – מילים במשמעות כפולה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה עוד יכולה המילה 'קצב' לתאר?

א) מקצב, ריתמוס במוזיקה ב) סוג של ירק ג) כלי נגינה ד) סוג של לחם

2. 'שן' זה גם איבר בגוף וגם...

א) פסגה חדה של הר ב) סוג של פרי ג) כלי מטבח ד) שם של מקצוע

3. 'עין' זה גם איבר בגוף וגם...

א) מעיין מים בטבע ב) כלי עבודה של נגר ג) סוג של תבלין ד) שם של חג

4. 'רגל' זה גם איבר בגוף וגם שם ל...

א) חג עלייה (כמו פסח, שבועות וסוכות) ב) כלי מטבח ג) סוג של עץ ד) מקצוע

17 חלק י"ז – פרק 5 • מילים בתחומי חיים (אוכל, מקצועות, גוף, בית ספר, טבע) – ניבים עם איברי גוף

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. לב זהב	____	**א.** מישהו שמקשיב ברצון ובתשומת לב
2. אוזן קשבת	____	**ב.** לעזור במשהו
3. לשים יד	____	**ג.** לחשוב קשה כדי למצוא פתרון
4. לשבור את הראש	____	**ד.** אדם טוב ונדיב

18 חלק י"ח – פרק 5 • מילים בתחומי חיים (אוכל, מקצועות, גוף, בית ספר, טבע) – השלמת ניבים

השלימו את המילה החסרה.

1. במבחן הקשה היא _____ את הראש כדי למצוא פתרון.

2. המורה האזינה לתלמידים באוזן _____ , כמו שאומר הניב.

19 חלק י"ט – פרק 5 • מילים בתחומי חיים (אוכל, מקצועות, גוף, בית ספר, טבע) – כתיבה ויישום

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. בחרו מילה מתחום הטבע בעלת שתי משמעויות (למשל דבורה, נמלה או ורד) וכתבו שני משפטים קצרים שבכל אחד המילה מופיעה במשמעות אחרת.

2. כתבו משפט אחד שבו מופיע הניב 'לשים עין על' במשמעותו האמיתית (לשמור, להקפיד) ולא במשמעות המילולית.

3. בחרו שם של מקצוע (כמו סנדלר, נגר או קצב) ובדקו: האם לשם המקצוע יש גם משמעות נוספת בעברית? כתבו את שתי המשמעויות.

20 חלק כ' – פרק 6 • יצירה עצמית: תכנון ציור לביטוי – הבנת הרעיון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בציורי הביטויים מציירים את המשמעות המילולית (הפשוטה) של הניב, ולא את המשמעות המליצית שלו	☐	☐
2	מטרת המשחק היא לנחש, מתוך הציור המצויר כפשוטו, מהי המשמעות האמיתית (המליצית) של הביטוי	☐	☐
3	ציור לביטוי לשבור את הקרח יכול להראות אדם שובר קרח אמיתי בפטיש	☐	☐
4	אפשר לבחור לציור כל ביטוי, גם כזה שאף אחד לא מכיר, והציור עדיין יהיה מובן	☐	☐
5	כדי שהציור יהיה ברור וכיפי לפענוח, עדיף לצייר את המשמעות המליצית ולא את הפשוטה	☐	☐

כרטיס יציאה

תן/י דוגמה לניב אחד מהחוברת והסבר/י את ההבדל בין המשמעות המילולית למשמעות האמיתית שלו

בחר/י מילה דו-משמעית מהחוברת וכתוב/כתבי שני משפטים – בכל אחד במשמעות אחרת

איזו חידה או תרגיל בחוברת היה הכי מאתגר עבורך? מה עזר לך לפתור אותו?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀